

ŚW. BERNARD Z CLAIRVAUX

LIST CLXXXIX
**DO PAPIEŻA INNOCENTEGO II,
Z ROKU 1140**

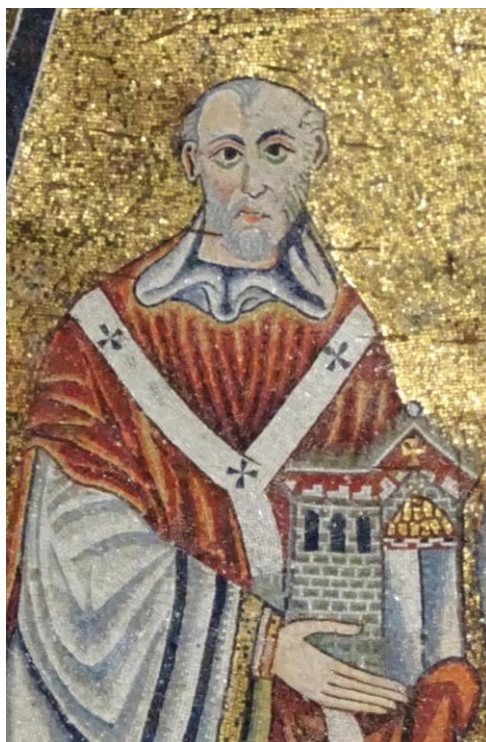
KRAKÓW 2023

www.ultramontes.pl

PISMA

ŚW. BERNARD Z CLAIRVAUX

LIST CLXXXIX

Do Papieża Innocentego II, z roku 1140

Najukochańszemu Ojcu i Panu, Innocentemu; z Bożej łaski, Najwyższemu Kapłanowi: Bernard Opat Klarewalleński, ze wszelką uniżonością, zdrowia życzy.

Muszą przyjść zgorszenia (Mt. 18, 7): muszą, to prawda; ale jakże przykro patrzeć na nie! I dlatego mówi Prorok: *Kto mi da skrzydła jako gołębicy, a odlecę i odpocznę?* (Ps. 54, 7) i Apostoł pragnie być rozwiązany, i zostawać w pokoju z Chrystusem (Filip. 1, 23). Inny też święty powiada: *Dosyć już o Panie: weźmijże duszę moją, bom nie jest lepszym nad Ojce moje* (3 Król. 19, 4). Mam i ja coś wspólnego z tymi świętymi: co do woli wprawdzie, nie co do zasługi. Bo i ja, znękany własną niedołężnością, i burzą świata, chciałbym już z niego ustąpić. Lękałem się tylko tego, czy doświadczając podobnego uczucia, jestem podobnie, jak oni, do śmierci przygotowany. Przykro mi żyć, ale czy pożytecznie umrzeć, nie wiem; i dlatego, w chęciach moich nawet, różnię się podobno od świętych: gdyż oni chcieli umrzeć, dla pozyskania lepszego życia, ja zaś, chciałbym uniknąć zgorszeń, i przykrości. Apostoł powiada: *Pragnę być rozwiązany, a być z Chrystusem, bo to mi daleko lepiej* (Filip. 1, 23).

W tym świętym zatem przemaga żądza połączenia się z Chrystusem, we mnie uczucie własnej dolegliwości: ale w tym nędznym życiu, jak on nie mógł pozyskać dobra, którego pożądał, tak ja, nie mogę się uwolnić od udręczeń, które cierpię. Obaj przeto równie wyniść ze świata chcemy, ale nie z jednakowych pobudek.

Próżną miałem nadzieję, że odpocznę, skoro lwia wściekłość uśmierzoną, i pokój Kościołowi przywrócony zostanie (1). Ale oto ona się uśmierzyła, a ja pokoju nie doznaję. Nie wiedziałem, że zostaję na padole płaczu, czyli raczej, zapomniałem, że żyję w ziemi zapomnienia (Ps. 87, 13). Zapomniałem, że ziemia, na której mieszkam, rodzi osty i ciernie (Ks. Rodz. 3, 18): że skoro jedno wyplenię, drugie się rodzą bez przerwy i końca. Słyszałem już był o tym, ale własne doświadczenie lepiej mię jeszcze o tym przekonało. Odnowiła się boleść, nie przeminęła: lecz coraz przybywa, bo zło się pogorsza; a po szronie nastąpił śnieg obfity. Któż znieść potrafi to dojmujące zimno? Chłód ten wyziębła miłość, ażeby obfitowała nieprawość. Uszliśmy od lwa, lecz wpadliśmy na żmiję (2), która nie mniej zaszkodzić może, czyhając z ukrycia, niżeli ów z rykiem otwarcie napadając. Lubo już żmija ta nie działa z ukrycia, ale szeroko jad swój rozsiewa. Zgubna nauka coraz się rozszerza: a ci, którzy nienawidzą światła, gdyż złymi są, lecą ku ciemnościom, jakby ku światłu (Jan. 3, 19). Do miast i zamków wnoszą w miejscu światła, ciemności: w miejscu miodu, czyli raczej w miodzie, jad wszystkim podają. Z kraju do kraju, z narodu do narodu, naukę swoją przenoszą. Dla kraju i ludów nową kują Ewangelię, nową podają wiarę, nowe tworzą zasady: przyjęte odrzucają. O cnotach i występkach rozprawiają wbrew moralności, o Sakramentach Kościoła, przeciwko wierze, o tajemnicy Trójcy Świętej samowolnie, i zuchwale: wszystko przewrotnie, wszystko wbrew przyjętym prawidłom wykładają.

Wystąpił Goliat ogromny wzrostem, uzbrojony od stóp do głowy w rynsztunek wojenny (1 Król. 17, 4-8), i wysłał przed sobą giermka swojego Arnolda de Brescia. Jedno oni z sobą trzymają, jednych zasad, jednego ducha. Zabrzęczała pszczoła francuska, podobnymże dźwiękiem odezwała się jej włoska: zjednoczyli się z sobą przeciwko Panu, i przeciwko Pomazańcowi Jego (Ps. 2, 2). Naciągnęli łuk, mają gotowe strzały swe w sajdaku, żeby strzelać w ciemności na prawych sercem (Ps. 10, 3). Z powierzchowności, i sposobu życia, mają niejakiś kształt pobożności, ale nie jej istotę: i tym oszukują wielu, że się przemieniają w Aniołów światłości, będąc szatanami (2 Kor. 11, 14). Staje tedy ów Goliat z giermkiem swoim, pomiędzy obu wojskami: woła na zastępy izraelskie: natrzęsa się z stojących w szyku świętych, tym śmielej,

że nie widzi Dawida pomiędzy nimi. Wreszcie, dla poniżenia Doktorów Kościoła, wynosi pod niebiosa Filozofów: wymyśli ich, i swoją nową naukę, przenosi nad naukę i wiarę Ojców katolickiego Kościoła: i kiedy wszyscy uciekają przed nim, mnie jednego wyzywa do boju z sobą.

Arcybiskup Seneński, wskutek nalegań jego, napisał do mnie, ażebym przybył na dzień naznaczony, w którym on, w przytomności tegoż Arcybiskupa, i podwładnych mu Biskupów, miał dowodzić prawdy dogmatów swoich, przeciw którym powstać ośmieliłem się. Nie zgodziłem się na to: już to, że młodzieniaszkiem jestem, a on mąż od młodości w boju wyćwiczony; już to, że poczytywałem za rzecz ubliżającą Wierze, artykuły jej stwierdzone, tak pewnymi i autentycznymi świadectwami, popierać ludzkimi błahymi dowodami. Mówiłem: że pisma jego są wystarczające do oskarżenia go; i że nie do mnie, ale do Biskupów należy, stanowić o dogmatach Wiary. On jednak tym bardziej głos swój podniósł: zwołał wielu, zgromadził zwolenników swoich. Zamilczam o tym, co pisał o mnie do uczniów swoich. Odkazywał się z tym, że na wszystko mi odpowie, na zjeździe w Sens. Rozeszła się ta pogłoska wreszcie i do mnie. Nie zwracałem zrazu na to uwagi, i nie chciałem się powodować opinią gminu. Zniewolony jednak prośbami przyjaciół, którzy widząc, że wszyscy przygotowani byli jakby na widowisko, lękali się, ażeby nieobecność moja nie sprawiła zgorszenia ludowi, i nie wprawiła w większą pychę przeciwnika; i że fałsze jego nie zbite przez nikogo, bardziej by się rozszerzyły; zezwoliłem, acz ze łzami w oczach, stanąć na miejsce, i dzień naznaczony; nieprzygotowany, i

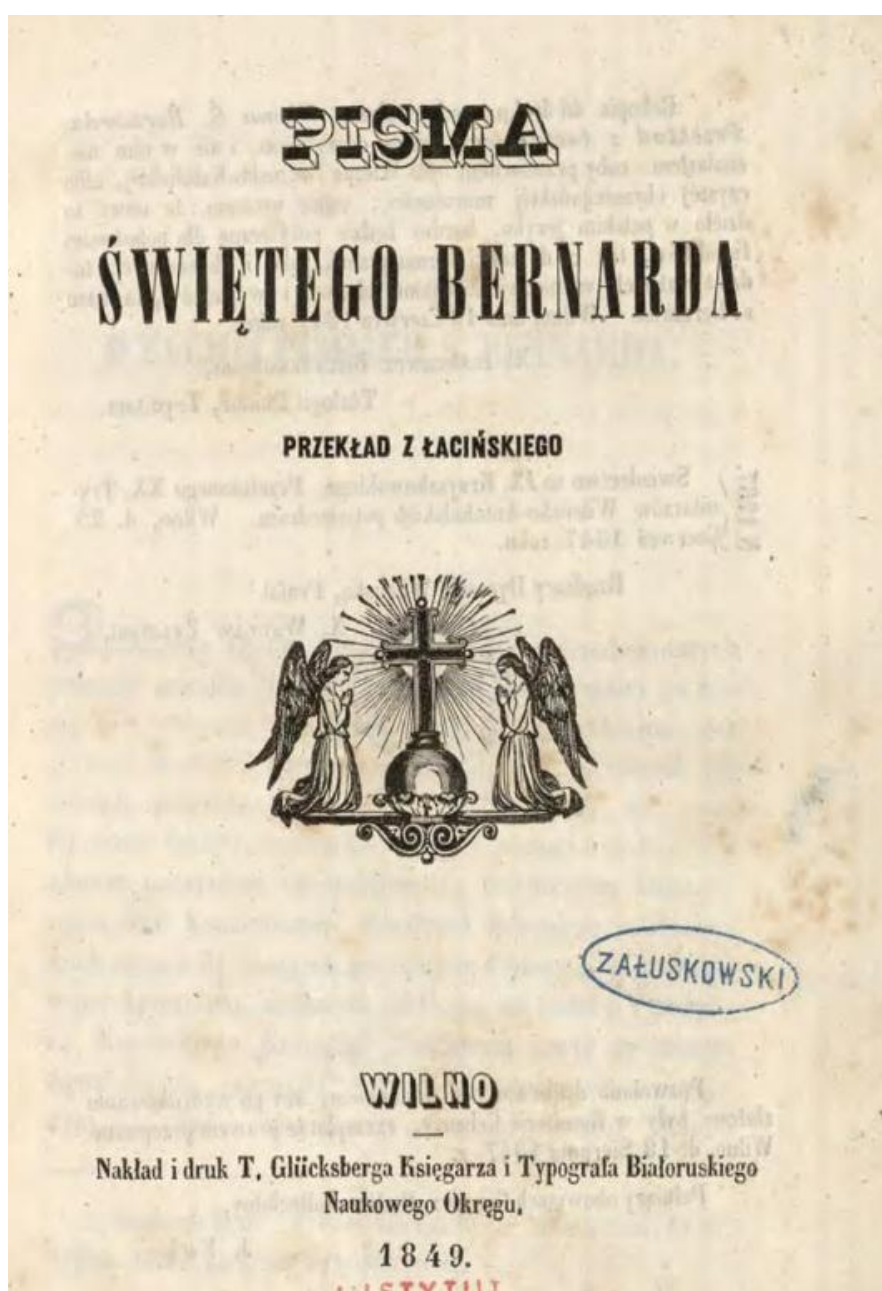
bezbronny, mając tylko na pamięci owe słowa Ewangelii: *Nie troszczcie się, jako, i co będzie mówili, albowiem wam dano będzie onejże godziny, co będzie mówili* (Mt. 10, 19), oraz: *Pan jest ze mną: nie będę się bał, żeby mi co uczynił człowiek* (Ps. 117, 6). Zebrało się tedy oprócz Biskupów i Opatów, wielu Zakonników uczonych, Mistrzów szkolnych z miast rozmaitych; Król też był obecnym. W przytomności wszystkich, w obecności przeciwnika, wybrałem niektóre miejsca z pism jego, dla roztrząśnienia, i zbicia ich: które gdy czytać poczęto, on wyszedł, nie chcąc słuchać, i nie uznając ważności wybranych Sędziów, wbrew wszelkiej słuszności. Po roztrząśnieniu miejsc takowych, zdaniem wszystkich, uznano je za przeciwne wierze i prawdzie. Przełożyłem to wszystko Waszej Świątobliwości, abym nie był o lekkomyślność, w tym tak ważnym dziele, posądzony.

Ale Ty, o Następco Piotra! osądzisz, czy powinien się uciekać do Stolicy Piotrowej ten, kto powstaje na Wiarę Piotrową. Ty powiadam, przyjacielu Oblubieńca, obmyślisz środek, jak uwolnić Oblubienicę od ust nieprawych, i języka chytrego (Ps. 119, 2). Pozwól, że śmielej przemówię do Pana mego: zwróć uwagę na siebie, najukochańszy Ojczy, i na łaskę Bożą, która jest w Tobie. Azaliż, gdy byłeś małym w oczach Twoich, On Cię nie ustanowił nad narodami i Królestwy? Czyż nie na to, żebyś wyrwał i burzył, budował, i zasadzał? (Jer. 1, 10). Który więc wyprowadził Cię z domu Ojca Twojego, i pomazał Cię olejem miłosierdzia swojego; zważ, proszę, ile odtąd uczynił duszy Twojej (Ps. 65, 16); ile przez Cię uczynił Kościołowi swojemu: ile to chwastu na polu Pańskim, w obliczu Nieba i ziemi, tak potężnie, tak zbawiennie, wyrwano, i zniszczono; ile to znowu zbudowano, zasadzono, rozkrzewiono? Wzbudził Bóg za Twoich czasów wściekłość odszczepieńców, ażeby Twoim ramieniem poskromieni byli. Widziałem głupiego, mocno wkorzonego; i wnet przekleństwo rzucone na ozdobę jego. Widziałem, powiadam, widziałem niezbożnego podwyższonego i wyniosłego, jako Cedry libańskie; i minąłem, i już go nie było (Ps. 36, 35). *Muszą być, powiada Apostoł, kacerstwa (i odszczepieństwa) pomiędzy wami, aby ci, którzy są doświadczeni, byli jawnymi między wami* (1 Kor. 11, 19). W odszczepieństwie tedy, jak powiedziałem, Pan już wypróbował, i poznał Ciebie. Ale żeby nic nie brakowało do chwały Twojej, oto powstają kacerstwa. Dla uwieńczenia więc cnót Twoich, i żebyś zrównał się z wielkimi poprzednikami Twoimi, połów, Ojczy najukochańszy, te liszki, które psują winnicę Pańską (Pieśń nad p. 2, 15), dopóki są małe jeszcze: bo później, gdy podrosną, i rozmnożą się, nie będą mogły być wygładzone przez Ciebie, a

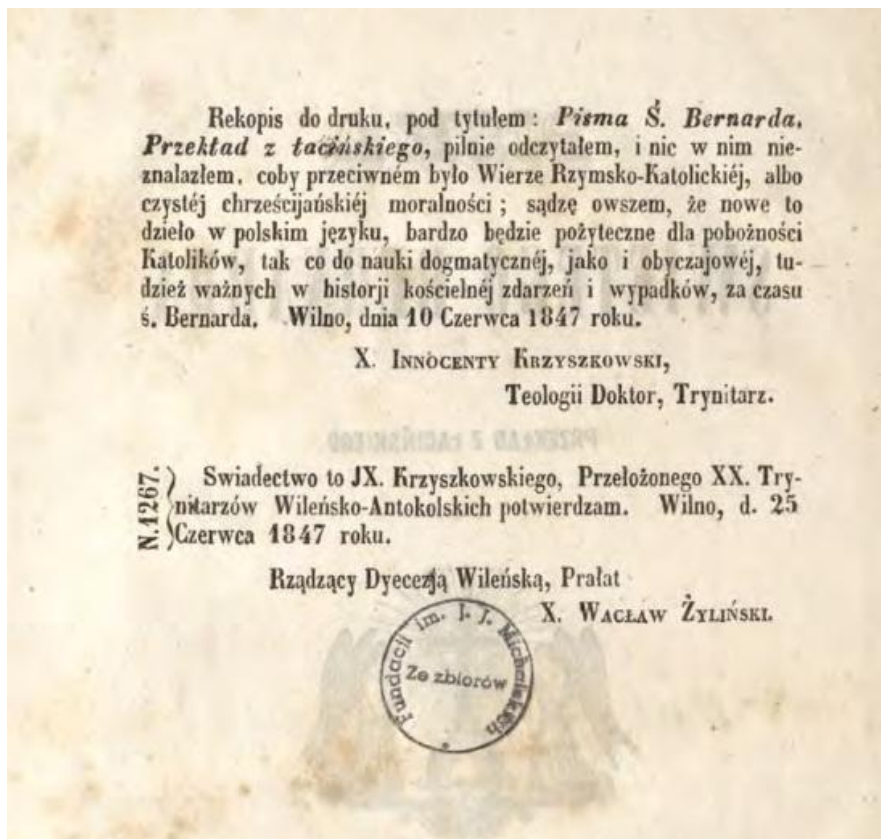
tym bardziej przez następców Twoich. Lubo już nie można ich uważać za małe, i nieliczne: i potrzeba silnej dłoni, Twojej dłoni, żeby je zniszczyć. Hiacynt wyrządził nam wiele złego; a gdyby mógł, więcej by jeszcze uczynił. Zniosłem z cierpliwością wszystko, co mówił przeciwko mnie; a nawet przeciwko osobie Twojej, i dworowi: o wszystkim obszerniej ustnie Waszą Świątobliwość uwiadomi Mikołaj mój, oraz Wasz (3).

Pisma świętego Bernarda. Przekład z łacińskiego. Wilno. Nakład i druk T. Glücksberga Księgarza i Typografa Białoruskiego Naukowego Okręgu. 1849, ss. 300-306. (a)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

Pozwolenie Władzy Duchownej:

Przypisy:

- (1) Św. Bernard czyni zapewne tu wzmiankę o odszczepieństwie Piotra Leone, które naówczas było przyczyną wielu niesnasków w Kościele. – Przyp. Tł.
 - (2) To jest, Piotra Abelarda. – Przyp. Tł.
 - (3) Kto był ów Hiacynt, nie wiadomo: Mikołaj był zakonikiem klarewalleńskim, i pisarzem św. Bernarda. – Przyp. Tł.
- (a) Por. 1) Św. Bernard z Clairvaux, a) [Epistola CLXXXIX, ad Dominum Papam Innocentium, contra Petrum Abelardum](#). b) [List 18, do Diakona Kardynała Piotra, z roku 1127. \(Epistola XVIII, ad Petrum Diaconum Cardinalem\)](#).
- 2) Godfryd Kurth, Profesor Uniwersytetu w Liège, [Co to są średnie wieki?](#)
 - 3) F. J. Holzwarth, *Historia powszechna*, a) [Jezus Chrystus, Zbawiciel świata](#). b) [Odrodzenie ludzkości](#). c) [Benedykt z Nursji i jego reguła zakonna](#). d) [Architektura chrześcijańska](#). e) [Czasy Karola Wielkiego](#). f) [Sztuka i literatura na Zachodzie w XI wieku](#). g) [Pierwsza Wojna Krzyżowa. Królestwo Jerozolimskie](#). h) [Zakony rycerskie](#). i) [Rycerstwo średniowieczne](#). j) [Nowe zakony religijne jedenastego i dwunastego wieku](#). k) [Bernard z Clairvaux](#). l) [Pontyfikat Innocentego III i Czwarty Sobór Laterański](#). m) [Zwycięstwo Chrześcijan pod Naves de](#)

Tolosa. n) Skutki krucjat. o) Albigensi. p) Św. Dominik i św. Franciszek z Asyżu. q) Dante Alighieri i "Boska Komedia". r) John Wycliffe i jego heretycka nauka. s) Ruch husycki. – Sobory Konstancjański i Bazylejski. – Cesarz Zygmunt. t) Dziewica Orleańska. u) Krzysztof Kolumb. v) Kortez w Meksyku. w) Kardynał Ximenes. x) Inkwizycja hiszpańska. y) Dzieje nowożytne. Rzut oka na czasy rewolucji religijnej.

4) F. J. Holzwarth, *Życie umysłowe w Wiekach Średnich*. a) Filozofia scholastyczna. b) Scholastyka w IX wieku. Eriugena. Nominaliści i realiści. Anzelm. Abelard. Scholastycy wieku XII. c) Filozofia u Arabów. d) Żydzi. e) Wielcy scholastycy XIII wieku. f) Uniwersytety.

5) Ks. Dr Czesław Falkowski, Biskup Łomżyński, Św. Franciszek z Asyżu. W 700-ą rocznicę śmierci.

6) Św. Robert kard. Bellarmin SI, a) Katechizm mniejszy czyli Nauka Chrześcijańska krótko zebrana (Compendium doctrinae christianae). b) Wykład Nauki Chrześcijańskiej (Catechismus, seu: Explicatio doctrinae christianae). c) La Dottrina Cristiana composta per ordine della santa memoria di Papa Clemente VIII. d) O pierwszej części bramy Domu Bożego tj. o wierze (De prima parte portae domus Dei, quae est fides). e) Disputationes de controversiis Christianae Fidei adversus hujus temporis Haereticos. Ad quos electio summi Pontificis pertinet, si Cardinales nulli essent etc.

7) Ks. Antoni Langer SI, a) Rozwój wiary. b) Pojęcie o Bogu w chrześcijaństwie i u filozofów. c) Człowiek w stosunku do religii i wiary. d) Św. Tomasz z Akwinu i dzisiejsza filozofia. e) Kardynał Jan Chrzyciel Franzelin i jego znaczenie w katolickiej nauce.

8) Bp Michał Nowodworski, a) Wiara i rozum. b) Liberalizm. c) Chryścianizm i materializm. d) Monogenizm. e) Rekomendacja książki pt. "Homo versus Darwin, czyli sprawa o pochodzenie człowieka".

9) Św. Tomasz z Akwinu OP, Doktor Anielski, a) Summa filozoficzna (Contra Gentiles). – Summa przeciw poganom czyli o prawdziwości Wiary katolickiej przeciwko błędom niewiernych. b) O społeczeństwie i władzy. De regimine principum I, 1-3. c) Modlitwy. Orationes.

10) Ks. Walenty Gadowski, Nauka Kościoła. Wybór orzeczeń dogmatycznych Kościoła katolickiego i jego praw kanonicznych.

11) Ks. Marian Morawski SI, a) Filozofia i jej zadanie. b) Dogmat łaski. 19 wykładów o porządku nadprzyrodzonym.

12) O. Tilman Pesch SI, Chrześcijańska filozofia życia.

13) Ks. Alojzy Jougan, Historia Kościoła katolickiego.

14) Bp Władysław Krynicki, Dzieje Kościoła powszechnego.

(Przyp. red. *Ultra montes*).

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXXIII, Kraków 2023